

Dializni GLASNIK

Ljubljana, marec 1995

Dializa in mi

Nov dializni center v Zrečah, z najsodobnejšo opremo v lasti inozemskega kapitala ni zgolj modna muha osnivalcev turističnega razvoja Slovenije, ampak prvi znanilec postopnega prehajanja na drugačno organiziranost dialize pri nas. Za kaj gre? Poenostavljeno povedano, za formiranje manjših dializnih centrov, ki ne bodo nujno locirani v bolnišničnih ustanovah kot sedaj. In pa za zasebno upravljanje teh centrov.

Seveda je pri tem mišljena tista dializa, ki je kronična in predvsem nekomplikirana, do neke mere rutinska in ne zahteva stalno pripravljenost za druge zdravniške intervencije. Ti dializni centri bodo tudi v atraktivnih krajih, predvsem zaradi dodatnih turističnih programov, saj število ljudi, ki se zdravijo s kemodializo nikakor ni zanemarljivo in še v porastu je.

In kaj to pomeni za nas? Kakšni so naši interesi pri tem? Naš primarni interes pri kakršnikoli organizaciji dialize je kvalitetna dializa. Kaže, da se bo kvaliteta s tem izboljšala, vsaj zreški center nam to dokazuje. Problem, s katerim se srečamo že vseskozi od uvedbe dialize pri nas, je tudi oddaljenost centrov od kraja bivanja in s tem v zvezi čas za prevoz do oz. iz dializnega centra. Če bo dializnih centrov v Sloveniji več in bodo razpršeni, si lahko ometamo krajše prevoze? In s tem manjše izgube časa? Potem pa so tu še drugi problemi (pre)velikih centrov; od čakanja, menjave mest, monitorjev...

Ne nazadnje je za dializne bolnike zares ugodno, če bodo dializni centri v bližini turističnih krajev ali celo kar v njih. Načrtovanje prijetnih počitnic se pač nujno prične ravno pri vprašanju dialize.

V bolnišničnih ustanovah pa naj bi še vedno ostali tisti dializni centri, ki poleg nekomplikirane dialize opravljajo tudi druge, akutne, komplicirane, interventne itd., če bo torej bodoča organiziranost dialize v dvigovanju kvalitete, uvažanju modernih in prijetnih okolij, zmanjševanju časa za prihod in odhod na in z dialize ter večji možnosti za preživljanje počitnic v prijetnih turističnih centrih z obilico dodatne ponudbe, potem bomo vsekakor šli na boljše.

Urednik

PROSTOR ZA POŠTNI NASLOV

VSEBINA:

	Stran
Transplantacije pri nas in po svetu	2
Zakaj koža srbi?	2
Iz dializnih centrov	3 in 9
Ustvarjalnost za več življenj	4
S seje skupščine Zveze društev	
ledvičnih bolnikov Slovenije	4
Okrogla miza na TVT studio Velenje	5
Center za nefrologijo in dializo - Terme Zreče	6
Nadjina dvojna sreča	8
Prispevki naših članov	10

999703904

Transplantacije pri nas in po svetu

Kakovost visoka, številčnost nizka

V Sloveniji presajamo ledvice od leta 1970 dalje. Do leta 1986 smo opravljali izključno presaditve ledvic živih, sorodniških dajalcev. Tega leta smo pričeli s presajanjem ledvic možgansko mrtvih dajalcev, pri katerih po potrjeni možganski smrti z aparati vzdržujemo prekrvljenost organov do njihovega odvzema. Leta 1993 je bila napravljena prva presaditev srca. Več let opravljamo v Sloveniji tudi presajanja roženice, kosti in kostnega mozga.

Za presajanje organov obstajajo čakalne liste bolnikov, ki posamezne organe potrebujejo. Na čakalni listi za presaditev ledvic v Sloveniji je trenutno cca 150 bolnikov, od teh 9 otrok, za srce pa cca 5 bolnikov. Čakalna lista bolnikov za presaditev srca se spreminja zaradi večje umrljivosti teh bolnikov, ki nimajo možnosti nadomestnega zdravljenja. Povsod po svetu se število bolnikov na čakalnih listah povečuje, kar je delno posledica večjega števila novih bolnikov, delno pa blagega zmanjševanja števila presaditev. Glavni vzrok za zmanjševanje presaditev je tako po svetu kot tudi pri nas zmanjševanje števila možnih donorjev kadavrskih organov o čemer smo govorili že v nekaterih drugih prispevkih.

Do konca leta 1994 je bilo v Sloveniji opravljenih 240 presaditev ledvic, od teh 122 ledvic umrlih dajalcev in 118 ledvic živih, sorodniških dajalcev. V zadnjih 9 letih je bilo opravljenih v Sloveniji v povprečju 22 presaditev ledvic (sorodniških in kadavrskih) oz. 11/milijon prebivalcev letno. Drugod po svetu se število presaditev letno giblje med 40-60/milijon prebivalcev. Uspešnost presaditev se izraža v odstotku presajenih ledvic, ki še delujejo v določenem obdobju. Petletno preživetje ledvice živega dajalca je v 82%, kar pomeni, da 82 ledvic od 100 presajenih deluje 5 let. Petletno preživetje ledvic umrlega dajalca je 72%. Rezultati, ki jih dosegamo v Sloveniji so primerljivi z rezultati v drugih državah po svetu. Slovenija spada celo v skupino držav z boljšimi rezultati presaditev ledvic.

Od leta 1993 do 1995 je bilo opravljenih 5 presaditev srca, ki so bile uspešne, kar pomeni, da ti bolniki živijo z bistveno boljšo kvaliteto življenja kot pred presaditvijo. Število presaditev src je v večjih državah večje, vendar so tudi potrebe in možnosti za take posege večji.

Pomemben premik v presajanju organov in tkiv je bil v svetu in tudi pri nas dosežen z uvedbo ciklosporina, zdravila za zmanjševanje odgovora organizma na tuj organ. V Sloveniji smo to zdravilo pričeli uporabljati 1984, kar je kmalu po prihodu na svetovno

tržišče. Sedaj v zdravljenju zapletov uporabljamo tudi vsa najnovejša zdravila, ki so v te namene v uporabi po svetu.

Ob koncu tega kratkega prikaza opravljenega dela na področju presajanja organov lahko z gotovostjo ugotavljamo, da je stanje presajanja organov v Sloveniji po uspehu primerljivo ostalim, razvitejšim državam sveta. Strokovno znanje na tem področju sledi dosežkom centrov, ki imajo presajanje kot način zdravljenja na visokem nivoju. Da bi zadostili vsem potrebam po presaditvi ledvic v Sloveniji bi morali opraviti vsaj 60 presaditev letno oz. 30/milijon prebivalcev. Problem zmanjševanje števila donorjev organov, ki je v zadnjih letih zelo velik

v vseh delih sveta, je zelo prisoten tudi v Sloveniji, vendar glede na majhnost naše države in majhno število prebivalcev toliko bolj izražen.

Zaradi tega strokovnjaki s področja presajanja usmerjamo veliko naporov tudi v izboljšanje tega stanja. Prepričani smo, da nam bo uspelo povečati število presaditev. Ker je presajanje dejavnost, ki zahteva sodelovanje velikega števila strokovnjakov, ob tem pa tudi pripravljenost za sodelovanje mnogih nestrokovnih organov in na koncu celotne slovenske populacije, je pričakovati dokaj počasne premike na tem področju.

asist. dr. Marko Malovrh

Zakaj koža srbi?

Srbenje kože je za dializne bolnike huda nadloga. Vzroki za srbenje niso povsem jasni. Prizadevanja za omejitev srbenja.

Srbenje je zelo pogosta težava, ki jo imajo kronični dializni bolniki. Večkrat se pojavi še pred začetkom dializnega zdravljenja. Pri bolnikih, ki so v programu kronične dialize je srbenje prisotno v 50 do 75%. Velikokrat je zelo moteče, tako da spravi bolnike na rob obupa.

O vzrokih srbenja obstaja veliko teorij, vendar nas nobena popolnoma ne prepriča. Pri nekaterih bolnikih s hudim srbenjem so našli povečano koncentracijo histamina v koži, nemalokrat je povečana vsebnost kalcija, fosforja ter magnezija v koži, velikokrat je neposredni vzrok srbenja napredovali sekundarni hiperparatiroidizem, nekateri za srbenje krivijo uremične toksine, to so strupene snovi, ki se pri ledvični odpovedi kopičijo v telesu bolnikov. Vzrok srbenju je lahko tudi suha koža ali živčne motnje.

Večkrat se srbenje pojača med hemodializo, ali pa se pojavi samo med dializno proceduro. Srbenje je lahko omejeno le na predel okončine, kjer je A-V fistula, ali pa je prisotno po vsem telesu, še zlasti srbi hrbet. Nemalokrat se srbenje pojača ponoči, tako da postanejo bolniki nespečni in zato razdražljivi. Pri bolnikih, ki so v programu

kronične hemodialize je nekoliko pogostejše kot pri bolnikih v CAPD programu.

Glede na to, da so vzroki srbenja dokaj nejasni, je tudi zdravljenje te tegobe večkrat neuspešno. Uporabljamo zdravila, ki preprečujejo izločanje histamina, zelo pomembno je zdravljenje sekundarnega hiperparatiroidizma s pomočjo diete, ki vsebuje malo fosfatov, ter s pomočjo fosfatnih vezalcev in vitamina D. Pri napredovali obliki sekundarnega hiperparatiroidizma srbenje odpravi šele operativna odstranitev obščitnih žlez. Pomaga tudi obsevanje kože s pomočjo ultravijoličnih žarkov. Zdravimo lahko tudi s heparinom, holestiraminom ali celo z akupunkturo.

Nemalokrat lahko srbež ublažimo z mlačnimi kopelmi, priporočamo tudi tuširanje z mlačno vodo, hlajenje kože, nošenje ohlapne obleke. Nekoliko pomagajo tudi pomirjevala, nekateri avtorji pripisujejo blagodejni učinek savni.

Z zgoraj omenjenimi postopki skušamo srbenje omejiti na čim bolj razumno mejo, ali ga popolnoma odpraviti.

dr. Miha Benedik

IZ NAŠIH DIALIZNIH CENTROV

Društvo ledvičnih bolnikov Ljubljana je bilo ustanovljeno leta 1979, prvi predsednik je bil g. Franc Uberger.

Pod vodstvom sedanjega predsednika g. Zvonka Gosarja deluje društvo od 1991. leta.

Izvršilni odbor društva je sprejel načrt dela, ki ga poskušamo tudi uresničevati, in obsega naslednje naloge:

- bolnikova čim boljša seznanitev o njihovi bolezni in o tem kaj lahko sami storijo za svoje zdravje (priprava navodil, objava strokovnih člankov...)

- priprava priročnika, ki bo informacija, vodilo in napotilo članom društva in možnim bolnikom

- pripravljati družabna srečanja in izlete
- sodelovanje pri pripravi zakonodaje, ki bo posegala v dolžnosti in pravice ledvičnih bolnikov kot državljanov in članov društva.

Za seznanjanje bolnikov in njihovih svojcev smo pripravili mape s prvim prispevkom o dieti. Nastajajo pa že dodatne informacije in članki, ki bodo postopno tiskani in dostavljeni članom društva.

Zveza društev pa je pripravila nov format Dializnega glasnika, ki ga lahko vsak član tudi vpne v mapo in tako bo imel vso literaturo zbrano na enem mestu.

V Ljubljani je dializa organizirana na dveh lokacijah. Ena je v KC, druga (na posnetku) pa v bivšem leonišču.

Poudarila bi rada, da je vse kar je napisano v naštetih informacijah uporabno tudi za druge člane družine. To naj bodo nasveti in opozorila za bolj zdravo življenje vseh. Še vedno velja, da je preventiva boljša kot kurativa (a ljudje to nasploh premalo upoštevajo).

Večkrat se tudi pojavijo vprašanja, kaj društvo sploh nudi svojim posameznim članom. Odgovor je, da so to predvsem

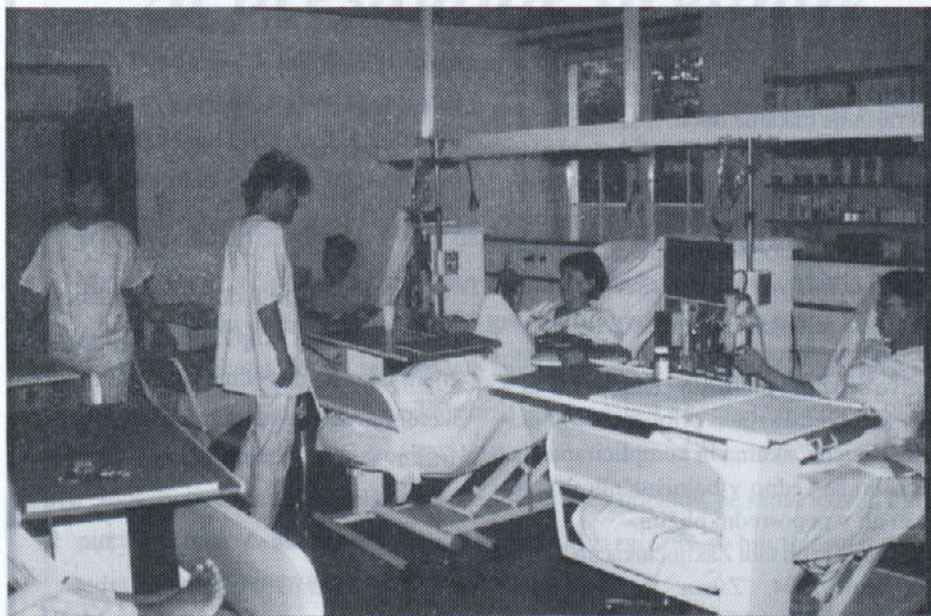
informacije, ki jih zberemo in ki so za vse koristne.

Vsi, tudi nečlani, pa imajo tudi pravico do prevoza s taksiji na dializo in z nje. Za to ugodnost si je društvo prizadevalo 2 leti.

Le bolniki, ki se že dolga leta zdravijo z dializo, lahko povedo, kaj to pomeni, in kako je bilo prej, ko še ni bilo prevoza s taksiji. Društvo ne more posredovati za posameznika v konkretnih zadevah, denimo pri socialni ali kakšni drugi službi. Ureja lahko le načelne stvari za večje skupine prizadetih, posameznikom lahko da le nasvet, kam naj se obrnejo v konkretnih primerih. V naših "Novicah" je bilo že kar nekaj nasvetov.

Društvo pa bi potrebovalo več aktivnosti članov, ki bi napisali kaj zanimivega za vse člane. Morda le obvestila, predloge, ideje itd., kar bi lahko pismeno posredovali tudi ostalim članom.

Z vprašanji in pa predlogi se lahko člani obračajo na tajnika DLB Ljubljana, g. Stojano Vrhovec, telefonska številka 061 315-790.

Ljubljana, bivše leonišče, sedaj je v njem tudi dializni center.

Stojana Vrhovec

Naš znanec Stanko Jarc

Ustvarjalnost za več življenj

Gospod Stanko Jarc, vi ste pravzaprav prvi poskrbeli, da je Dializni glasnik začel izhajati. Kdaj je bilo to?

Prva uradna kronična hemodializa je bila v Sloveniji izvršena 5. novembra 1970, letos bomo torej praznovali 25-letnico tega dogodka. Društvo ledvičnih bolnikov Ljubljana je bilo ustanovljeno osem in pol let kasneje, 13. maja 1979. Skoraj vsi njegovi prvi funkcionarji so danes mrtvi. Najbolj agilen med njimi je bil Peter Besal, ekonomist, ki je aprila 1984 umrl na Dunaju po transplantaciji ledvice. Njegova je bila tudi zamisel o izdajanju Dializnega glasnika. Za prvega urednika sem bil konec spomladi 1982 postavljen jaz. Spominjam se, da sem si želel maloštevilen, a deloven uredniški odbor. To sem tudi dosegel. V njem so bili Peter Besal, dr. Jože Drinovec, Jože Škrli in jaz. Jeseni se nam je pridružila še Zmaga Žuntar. Poleti tistega leta sem prebiral podobna jugoslovanska in tuja glasila in zbiral gradivo za prvo številko, ki je izšla oktobra 1982. Natisnil jo je tiskar Jože Ajdovec, ki je Dializni glasnik potem tiskal ves čas mojega urednikovanja.

Je Dializni glasnik začel izhajati na vašo pobudo ali so pri tem sodelovali tudi drugi?

Brez "drugih" seveda nikakor ne bi šlo. Že v prvih številkah so sodelovali VMS Stojana Vrhovec, VFT Ivica Lesjak, dr. Janez Varl, tehnik Srečo Škafar, VMS Mirjana Čalič, Marjan Flis in seveda Peter Besal. Zmaga Žuntar je napisala nekaj občutenih člankov o problemih dializnih bolnikov in vrsto let za Dializni glasnik poročala z občnih zborov društva. Izredno dragocen je bil član uredniškega odbora Jože Škrli, ekonomist iz Kolinske. Ta nam je za skoraj vsako številko priskrbel kako reklamo svoje firme, s katero smo potem pokrili stroške tiskanja. Že v 3. številki se je prvič oglasila Irena Batista iz Kopra, kmalu za njo pa tudi Miro Duh iz Trbovelj, Srečko Grmek iz Nove Gorice in Slavko Smerdel iz Novega mesta. V vseh teh letih so v Dializnem glasniku sodelovali skoraj vsi zdravniki ljubljanskih dializnih centrov in tudi dr. Marijan Močivnik iz Celja. Predvsem pa mi je pri delu za Dializni glasnik pomagal prof. dr. Jože Drinovec.

Torej ste za Dializni glasnik skrbeli dvanajst let. Je bilo težko zbrati in oblikovati gradivo?

Ja in ne. Že v uvodniku prve številke sem pozval vse zdravnike, sestre, tehnično osebje in bolnike našega oddelka, da sodelujejo v našem

glasilu. Prav tako sem pozval k sodelovanju dializne bolnike in osebje v drugih dializnih centrih po Sloveniji, češ prav gotovo leži vsakomur na srcu kaj, kar bi rad povedal drugim in kar je mogoče izboljšati že z nekaj dobre volje. Odziv je bil bolj pičel. Moja osebna nota pri urednikovanju je bila, da sem v skoraj vsaki številki objavil kak odlomek iz svojega sprotnega prevajalskega dela in tudi iz prevodov kolegov prevajalcev. Tako so bili v Dializnem glasniku natisnjeni odlomki iz knjig, ki so nato izšle pri vodilnih slovenskih založbah, med drugim Stefan Zweig: Nestrpnost srca (prev. Vital Klabus), Ulrich Plenzdorf: Legenda o sreči brez konca (prev. Stanko Jarc), Hermann Hesse: Camenzind (prev. Lučka Jenčič), Siegfried Lenz: Vadbišče (prev. Stanko Jarc), Erich Maria Remarque: Iskra življenja (prev. Stanko Jarc), Joyce Carol Dates, Oni (prev. Maja Kraigher), Max Frisch: Skica neke nesreče (prev. Stanko Jarc).

Ledvični bolniki so Dializni glasnik vedno radi prebirali. To je bila pravzaprav potrditev in priznanje za vaše delo, mar ne?

Gotovo. Vendar brez sodelavcev moje delo ne bi bilo mogoče. Za večjo pestrost našega glasila

S seje skupščine Zveze društev ledvičnih bolnikov Slovenije

V Ljubljani je bila 25. februarja 10. redna seja skupščine ZDLB Slovenije. Udeležili so se je delegati iz Nove Gorice, Izole, Ljubljane, Trbovelj, Celja in Ptuja ter strokovni in vodstveni delavci zveze.

Predsednik Pavle Podlipnik je uvodoma podal informacijo o dejavnosti zveze od pretekle skupščine, delegati pa so nato obravnavali aktualne zadeve oz. probleme ledvičnih bolnikov. Med drugim so se zavzeli tudi za čimprejšen sprejem in uvedbo sistema, ki bo omogočal več transplantacij ledvic od možgansko mrtvih dajalcev. V zvezi s tem je bila podana tudi informacija, da je Ministrstvo za zdravstvo posredovalo razpis za donerski program. Po poteku razpisa bo izbran izdelovalec tega programa.

Dializni bolniki z liste čakajočih na presaditev so zelo zainteresirani za čim več transplantacij ledvic in s tem za bistveno skrajšanje čakalne dobe.

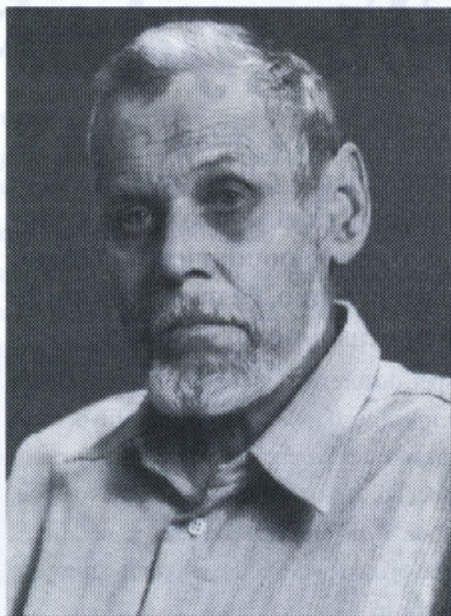
Skupščina je sprejela tudi informacijo o postopni reorganizaciji dialize v Sloveniji. Kronična in stabilna dializa naj bi se v bodoče postopno privatizirala v manjših in učinkovitejših centrih. V prvi fazi naj bi ti centri vključili nove prilive za dializo in sprejeli viške oz. preobremenitve sedanjih dializnih centrov, kar bi v tej fazi predstavljalo približno 50% dializ. Rizična, akutna in komplicirana dializa bo še vedno v bolnišničnih ustanovah ali v neposredni bližini.

Sprejet je bil tudi Zaključni račun ZDLB za leto 1994. Zveza je lani imela 3.768.847,00 SIT prihodkov in

2.631.468,50 SIT odhodkov. Saldo 31.12.1994 je bil 1.137.379,00 SIT. Od tega pa je večina sredstev angažiranih (853.000 SIT za CAPD in 37.000 SIT za izobraževalni program nefrološke sekcije), tako da je dejanski saldo 247.000 SIT.

Delegati so se tudi dogovorili, da bodo s prihodnje seje skupščine ZDLB po regijah; tako bo naslednja seja na Primorskem. Zavzeli so se tudi za ustanavljanje društev tam, kjer jih še ni, zlasti v Mariboru, na koncu pa so Rezki Kavčič izrekli priznanje za vestno vodenje finančnega poslovanja zveze.

M. Br.

opis presaditve ledvice, ki mu jo je podaril njegov brat (izšel je januarja 1987). Kasneje je postal dragocen sodelavec Dializnega glasnika tudi pravnik Pavle Podlipnik, sedanji predsednik Zveze društev ledvičnih bolnikov Slovenije.

Dializni glasnik berejo tudi drugi?

Berejo ga predvsem zainteresirani svojci ledvičnih bolnikov. Nekaj izvodov vsake številke je treba poslati univerzitetnim knjižnicama v Ljubljani in Mariboru, tako da je dostopen širšemu občinstvu. V začetku izhajanja našega glasila dializa še ni bila dovolj znana v medijih. Zato sem intervju, ki sem ga imel s prof. Drinovcem spomladi 1984 in je izšel v 6. številki Dializnega glasnika, ponudil v objavo takratnemu glavnemu uredniku Naših razgledov Slavku Frasu, prijatelju iz mladih let. Članek sem moral temeljito predelati in zgostiti. Tak je potem izšel v Naših razgledih. V tistem času se je začel boj za zakon v zvezi z odvzemom organov možgansko umrlih ljudi. Pri prodoru na TV nam je pomagala moja televizijska kolegica Julka Vahen, a sprejeti zakon ni bil tak, kot bi si ga dializni bolniki želeli. Zaradi njega so transplantacije pri nas redkejšje kot v razvitem svetu, kjer naj bi bila dializa pri mlajših bolnikih praviloma le stanje med dvema transplantacijama. Iz časov pred osamosvojitvijo Slovenije se spominjam obiska naše delegacije pri predsedniku SZDL Jožetu Smoletu, kjer

smo se potegovali za odprtje novega dializnega centra v Ljubljani.

Zelo ste ustvarjalni. S čim se največ ukvarjate?

Zdaj ko sem star že več kot 60 let, lahko mirno rečem, da sem svoje življenje posvetil prevajanju. Po študiju svetovne književnosti sem se zaposlil na slovenski televiziji in kmalu nato začel prevajati knjige. Sčasoma sem se specializiral za novejšo nemško književnost, iz katere sem prevedel vrsto imenitnih del. Med drugim sem prevedel Mrežo Hansa Habeja, Strahka Otfrieda Preusslerja, Poražene Hansa Wernerja Richterja, Kanal Manfreda Bielerja, Ljubezen v Nemčiji Rolfa Hochhutha in Podganko Gunterja Grassa. Prav tako prevajam zgodovinska in esejistična dela iz novejšje evropske in svetovne zgodovine. Najprej sem tipkal na navaden pisalni stroj, kasneje na električnega, v zadnjih letih uporabljam računalnik. Namesto anekdote iz svojega dela bi omenil, da je bila zadnja knjiga, ki sem jo prevedel, preden sem prišel na dializo, knjiga o Hitlerju Sebastianu Haffnerja. Izšla je zadnje dni leta 1980 pri DZS. Prvič sem bil dializiran 20. aprila 1981, natanko na Hitlerjev 92. rojstni dan. Kot da se mi je fuhrer maščeval!

Ste torej prevajalec. Iz katerih jezikov prevajate v slovenščino?

Odkar sem na dializi, samo še iz nemščine. Jezik - naš slovenski pa tudi vsi drugi - se namreč iz dneva v dan spreminja in treba se ga je učiti do smrti. Pri delu si pomagam z več kot sto slovarji in z nekaj sto drugimi strokovnimi knjigami. Moja osebna knjižnica obsega več kot 3000 knjig.

Koliko knjig ste doslej prevedli?

65.

In filmov?

Kakih 350, med njimi tudi nekaj zelo dobrih. V zadnjem času na primer nemško nadaljevanje Druga domovina avtorja Edgara Reitzja. Ob tem bi rad poudaril, da je prevajanje predvsem trdo in vztrajno delo. In mora ti biti v veselje.

Ste bili za svoje prevajalsko delo nagrajeni?

Leta 1980 sem za vojni roman Winterspelt Alfreda Anderscha dobil Sovretovo nagrado. Leta 1988 sem bil za roman Heinricha Bolla Ženske pred rečno pokrajino predlagan za nagrado Prešernovega sklada. Leta 1991 sem za prevod Schillerjeve tragedije Wallenstein dobil letno nagrado Televizije Slovenija.

Hvala, g. Jarc. Kaj menite za Dializni glasnik v prihodnje?

Želim mu, da bo še dolgo izhajal, vam kot uredniku pa, da boste z njim - ob vsem delu - imeli prav toliko veselja, kot sem ga imel jaz.

Pogovarjal se je Martin Brilej

je z imenitnimi fotografijami do svoje smrti poleti 1985 skrbel Ivan Krmelj, potem takega sodelavca, žal, nismo dobili več. To se je spremenilo šele v zadnjih številkah, ko ste moje delo prevzeli vi. S svojimi prispevki v Dializnem glasniku se je v drugi polovici osemdesetih let uveljavil Ivan Logar, diplomirani psiholog in nekaj let predsednik DLB Ljubljana. Osebo pretresljiv in zelo človeški je njegov

Okrogla miza na TVT studio Velenje

Obilo zanimanja za presajanje organov

TVT Studio Velenje je 23. februarja v okviru oddaje "Skrbimo za zdravje" organiziral razgovor v živo o pomenu presajanja organov pri bolnikih s končno odpovedjo ali hudo prizadetostjo organov. Oddajo je vodil novinar Janko Šopar, v razgovoru pa sodelovali in odgovarjali na vprašanja voditelja in gledalcev državni sekretar za zdravstvo prim.dr. Janez Zajec, as.dr. Marko Malovrh, VMS Mirjana Čalič in član IO Zveze društev dializnih bolnikov Slovenije Martin Brilej.

Zanimanje za oddajo je bilo zelo veliko, saj so gledalci sodelujočim postavili številna vprašanja, ki so se nanašala predvsem na problematiko pridobivanja organov za presajanje, možganske smrti, zakonodaje v zvezi s tem, predsodkov, uspešnosti in primerjave z drugimi državami.

Tema pogovora se je nanašala na presajanje vseh organov, ne samo ledvic, torej tudi srca, jeter, dele organov in tkiv. Pobudniki razgovora so bili transplantirani ledvični bolniki s Koroške.

M. Br.

Center za nefrologijo in

Iz "osebne izkaznice" dialize v Zrečah

- Dializni center je lokacijsko v okviru Term Zreče.
- Organizacijsko in finančno je Dializni center pri podjetju DIAM d.o.o. Zreče.
- DIAM d.o.o. je podjetje, ustanovljeno s pomočjo poslovnega partnerja Rainerja Hofmanna. Prvotno je podjetje delalo predvsem pri uvozu in distribuciji opreme za dializo proizvajalca Fresenius.
- Naslov: 63214 Zreče, Cesta na Roglo 17, tel. 063/762-370, fax: 063/762-666, direktorica Gabriela Moljk.
- Prestojnik dialize: prim. Marjan Močivnik dr. med., sp. int. med. nefr.
- Dobavitelj opreme: DIAM GMBH Nemčija od proizvajalca Fresenius, Nemčija.
- Vrsta dialize: biokarbonatna.
- Ležalniki: NOVO 2.
- Dializni monitorji: 400E BIC, 4008E SN/BIC.
- Prostorska kapaciteta centra: 350 m².
- Število dializnih mest: 12.
- Druga dejavnost: preiskava, diagnostika, laboratorij.
- Dodatne možnosti: izkoriščanje vse ponudbe, ki jih nudijo Terme Zreče, RTC Unior Rogla, turistična ponudba zreškega Pohorja.
- Št. zaposlenih: šest med. sester, en zdravnik.
- Delovni čas: vsak dan, razen nedelje.
- Oprema: vrednost 1,5 miliona DEM, zasebna lastn. iz Nemčije.

5. oktobra 1994 je v zreških Termah začel z delom Center za nefrologijo in dializo. Dejavnost centra zajema odkrivanje in zdravljenje bolezni ledvic. Pomemben in neločljiv del je strokovno svetovanje, ki je v področju nefrologije vse premalo poudarjeno. Pomeni, da vsaj nekatere bolezni ledvic lahko preprečimo, če pa do bolezni že pride, lahko potek obolenja bistveno upočasnimo ali omilimo.

Prav poseben, specifičen segment dejavnosti je nadomestno zdravljenje z umetno ledvico za tiste bolnike, ki so utrpeli dokončno izgubo lastnih ledvic. Razvoj medicinskih in tehničnih znanosti v zadnjih desetletjih je nekoč konservativni nefrologiji ponudil presenetljive možnosti za zdravljenje tako usodne bolezni, kot je izguba vitalnega organa.

V svetu so s takšnim zdravljenjem začeli pred 35 leti, v Sloveniji pred 25 leti. V tem obdobju smo uspeli obdržati sorazmerno soliden nivo, kar zadeva kvaliteto in strokovnost nikakor nismo zaostajali. Sedaj je

spet dozorel čas za korak naprej. Zaradi zapletenosti postopka je razumljivo, da je takšno zdravljenje bilo vse doslej omogočeno le v okviru bolnišnične oskrbe. Toda v zadnjih desetih letih je nezadržen razvoj omogočil vedno bolj izpopolnjevanje in varne tehnike zdravljenja, tako, da marsikateri bolnik hospitalne oskrbe ne rabi več.

Začetek delovanja Centra za nefrologijo in dializo v zreških Termah predstavlja v Sloveniji tudi začetek novih možnosti za bolnike, ki so doslej morali iskati pomoč le v bolnišnicah. Z delom v našem centru smo se ne le približali, ampak vstopili v

Zreška dializa je vsestranska pridobitev

Bolezni ledvic v svetu ne predstavljajo ovire za turiste, ki se odločajo za daljša potovanja, saj imajo nekateri veliki turistični kraji v svoji ponudbi tudi storitve dializnih centrov. Turistični center Unior Zreče seveda sledi svetovnim tokovom in že oktobra lani je v tem hitro razvijajočem mestu pod Roglo poskusno obratoval, pri nas najsodobnejši, center za nefrologijo in dializo, v katerem za strokovno plat skrbi prim.dr. Marijan Močivnik.

Center je zadnje mesece, v res odličnih razmerah z najsodobnejšimi dializnimi aparati, obiskovalo 21 rednih bolnikov, medtem ko je kapacitete za normalno delo mogoče vsaj podvojiti. Po besedah dr. Močivnika naj bi center nudil udobje tudi turistom, ki se jim na potovanju ne sme zgoditi prav nič nepredvidenega. Pomemben in neločljiv del centra je strokovno svetovanje, ki je v področju nefrologije vse premalo poudarjeno. "Pomeni, da vsaj nekatere bolezni ledvic lahko preprečimo, če pa do bolezni že pride, lahko potek obolenja bistveno upočasnimo ali omilimo," poudarja dr. Močivnik.

V centru imajo šolanega strokovnjaka za mehanske okvare dvanajstih dializnih aparatov, tako da se ni bati neprijetnih okvar, dobre pogoje med drugim zagotavlja, zelo pomembna, voda izpod Pohorja. Zreški dializni center bo seveda razbremenil celjskega, kjer so zaradi stiske delali tudi v treh izmenah, pa tudi nekatere druge centre v državi. Za slovensko zdravstvo med drugim pomeni cenejšo storitev kot drugod. To je prvi tovrstni center, ki nudi nekaj več, saj si lahko bolniki brez kakršnih koli posledic pred ali po obisku privoščijo kopanje, smučanje ali pa vsaj prijeten sprehod.

(po Novem tedniku)

dializo - Terme Zreče

krog evropskih držav, kjer je takšno zdravljenje uveljavljeno že vrsto let.

V našem centru je z 12 dializnimi mesti mogoče trajno oskrbovati 40 - 50 bolnikov, kar pomeni, da štejemo med srednje velike centre tako v državi, kot tudi v evropskem

merilu. Aparaturna oprema je najsodobnejša, z malo tveganja bi lahko rekli nadstandardna. Uporabljeni materiali za enkratno uporabo so med najboljšimi, kar jih proizvajajo v svetu.

Poleg zreških Term imata odločilno vlogo za nemoteno delo centra dve podjetji iz Nemčije, "Diam" iz Heidenheima in proizvajalec vrhunske opreme "Fresenius" iz Bad Homburga. Vsi ti dragoceni materiali so sedaj v rokah naših izkušenih sester in celotne ekipe, namenjeni pa našim stalnim obiskovalcem s tega spodnještajerskega okoliša, drugim bolnikom iz Slovenije, ne nazadnje tudi gostom iz drugih držav. Akcija za vključitev v evropsko mrežo sorodnih centrov uspešno teče.

V teh prvih mesecih je v našem centru na stalnem zdravljenju že 21 bolnikov, iz Slovenije in tujine smo sprejeli tudi prve goste. Postopno dopolnjujemo opremo. V ambulantni za bolezni ledvic in bolezni povišanega krvnega tlaka število bolnikov narašča.

V dializnem svetu, kjer živi s pomočjo umetne ledvice že stotisoče ljudi, je naših

prvih 1000 uspešno opravljenih dializ seveda malo. Vendar dovolj, da uresničimo vizije in izkoristimo vsaj del skoraj neomejenih možnosti, ki jih nudi mirna in gostoljubna dežela pod Pohorjem.

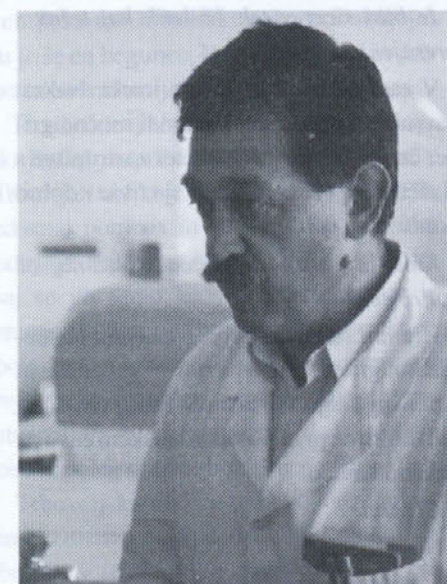
Sodobna terapija ledvičnih bolezni, posebno še nadomestno zdravljenje z umetno ledvico, je videti kot uspešen spoj elektronike in telesa. Vendar za polno duševno in telesno rehabilitacijo samo to ne zadostuje. Vzpodbujati in dodajati je potrebno še vse tiste aktivnosti, ki šele omogočajo bolniku vrnitev v družino, v svoje okolje, k svojemu delu.

Pogled z galerije ob našem centru tja dol na živahno valujoče bazene obudi spomin na prastaro zdravljenje v davnih časih: edino zdravilo za bolnega človeka s hudo oslabele ledvicami je bila vroča kopel.

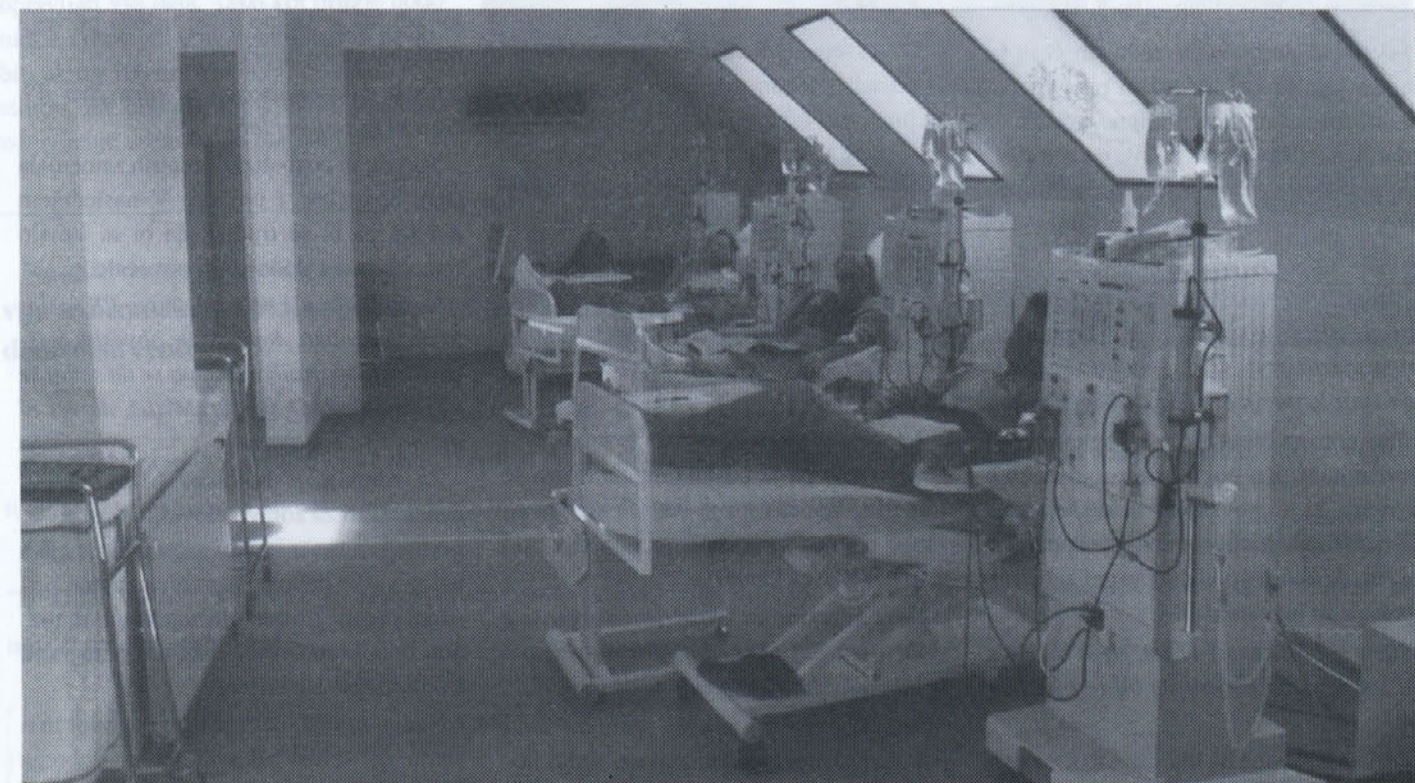
Terme in dializa. Naključje?

Predstojnik oddelka:

Prim. Marijan Močivnik, dr. med. spec. interne medicine, nefrolog

Prim. Marjan Močivnik, dr. med., spec. int.med., nefrolog, vodja Dializnega centra.

Dializni center v Termah Zreče - sodobna in vrhunska oprema, prijetno okolje in dodatne možnosti.

Nadjina dvojna sreča

Nadja Muženič, doma iz Izole preživlja letos 18. leto s presajeno kadaversko ledvico. 7 let je bila stara, ko so ji na nefrološki kliniki v Ljubljani ugotovili prirojeno ledvično okvaro, s 17 leti pa je začela s peritonealno dializo ravno tako v Ljubljani. Po 6 mesecih peritonealne je prešla na hemodializo v Trstu od tam pa v novo ustanovljeni dializni center v Ankaranu.

V januarju leta 1977, ko v Sloveniji še nismo sprejeli zakona, ki bi dovoljeval presajanje kadaverskih ledvic, so ji tovrstno transplantacijo napravili v reški bolnici.

Živiš v moji soseščini, poznam te kot zgovorno, družabno in zabavno dekle, pa vendar nisem bil prepričan, da boš pristala na ta pogovor o sebi, tvoji bolezni, zdravljenju, transplantaciji... Nekateri se pač o tem ne marajo pogovarjati.

Res je. Mnogi svoje bolezni in zdravljenje nočejo razkrivati, se o tem pogovarjati, imajo občutek manjvrednosti. Vendar jaz svoje zgodovine ne skrivam, saj mislim, da bi morali mi vsi gledati nase s ponosom, kajti bogatejši smo za veliko izkušenj in življenskih pogledov, ki bi jih kot popolnoma zdravi ljudje nikole ne imeli.

Misliš, da je javnost pri nas dovolj seznanjena o pomeni darovanja organov po svoji smrti, o dializi, presajanju ledvic?

Še vedno premalo. V zadnjem času se sicer o tem precej govori in piše vendar mislim, da se še veliko ljudi ne zaveda, da z darovanjem svojih organov, oziroma organov svojcev, v primeru smrti, rešujejo življenja svojih bližnjih, ki so priklenjeni na aparate.

Nadja, 18 let preživetja s presajeno ledvico, je častljivo obdobje. Kaj ti pomenijo vsa ta leta, se ti zdi, da je dobilo življenje po transplantaciji hitrejši, polnejši ritem?

Prav gotovo. Vsa ta leta so mi neverjetno hitro minila. Ko pogledam mojo hčerko Patricijo, ki je pravzaprav nekakšen mejnik med mojo dializo in transplantacijo, se zavem, da živim praktično že pol življenja s presajeno ledvico.

Stara si bila komaj 17 let, ko si začela z dializnim zdravljenjem. Je bil to zate hud šok?

Zdravniki so me na dializo dalj časa pripravljali, kljub temu pa me je hudo prizadelo, ko sem začela s tem procesom. K

sreči sem se kmalu "pobrala", se s tem sprijaznila ter skušala živeti kot vse najstnice. V tem obdobju sem opravila preglede krvi za tipizacijo tkiva ter se na Reki postavila na čakalno listo.

In nekega lepega dne, je nenadoma prišel poziv, da imajo pripravljeno zate ledvico. Kako se spominjaš tistega dneva?

Novica je prišla v ankaranski dializni center že ponoči, vendar me nekako niso našli. Šele naslednje jutro, ko sem prišla na dializo sem zvedela veselo vest, odhite la v reško bolnico, kjer so me seveda še isti dan operirali. Po operaciji sem imela še nekaj dializ, vendar je ledvica kmalu prevzela svojo vlogo tako, da je bilo potem vse v najlepšem redu.

Kot vsaka ženska, si tudi ti želela postati mati. Vendar roditi otroka v tvojem primeru je bilo slej ko prej pogumno dejanje, saj bi lahko s tem ogrozila funkcijo presajene ledvice?

Vedno sem si želela imeti otroka. Ta želja je postala po transplantaciji še močnejša. Čeprav sem bila še dokaj "sveža" sem po 8 mesecih zanosila in v rednem roku rodila hčerko. Ves čas sem imela veliko oporo zdravnikov, ki so bedeli nad mano in skrbeli, da je potekalo vse v najlepšem redu.

Funkcija ledvice je ostala enako dobra kot prej, od radosti pa so ti kar solze lile. To srečo pa je s teboj delil še nekdo. Tvoj Janez...

Z Janezom sva se spoznala še pred dializo, pozneje pa je postala najina zveza še trdnjša. Ves čas mi je stal ob strani, mi vlival pogum in optimizem. Za ves trud sem mu iz srca hvaležna.

Torej hčerkino in tvoje drugo rojstvo v slabem letu dni. Si se kdaj vprašala, čigava je bila ledvica, ki jo sedaj nosiš v sebi?

Sem. Uspelo mi je celo spoznati ženo pokojnega moža, čigar ledvico sedaj nosim. Gospa je bila ob najinem srečanju izredno ganjena in hkrati vesela, da je s

svojo privolitvijo odvzema organa omogočila komu boljše življenje.

Je bilo sicer v teh 18-letih kaj težav s presajenim organom?

V zadnjih petih letih sem imela dvakrat zavrnitev in sicer prvič zaradi močne gripe, čez nekaj let pa še zaradi zastrupitve s slaščicami. K sreči se je vse dobro končalo.

Kako je s hrano in pijačo? Česa največ spiješ čez dan?

Hranim se zmerno, brez kakšnih posebnih omejitev, pijem pa največ radenske in šipkovega čaja. Občasno si rada privoščim tudi kozarec piva, v dopoldanskem času pa kakšno kavico.

Cigarete?

Ne, nikoli.

Kaj pa šport, oziroma hobiji?

Rada plešem in kolesarim, nasploh pa sem rada med ljudmi, v družbi, čeprav se mi zdi, da je vedno manj tistega pravega družabnega življenja.

Če bi bila ministrica za zdravstvo RS, česa bi se najprej lotila?

Najprej bi po dializnih centrih zamenjala stare aparature z novimi. V naslednjem koraku pa bi se trudila, da bi se število transplantacij v Sloveniji povečalo.

Naše društvo je na ministrstvo RS poslalo že ničkoliko dopisov in obvestil o izstrošenih aparatih v DC, pa se do sedaj še ni rešilo tega problema. Misliš, da res ni denarja za te namene?

Za zdravljenje bolnikov bi moral biti denar. Skrb za zdravo človeško družbo je, po mojem mnenju ena najpomembnejših nalog vsake države. Tega bi se morali pristojni organi zavedati in zagotoviti dializnim bolnikom stroje, ki bi jim omogočili kvalitetnejše zdravljenje.

Nadja, zahvaljujem se ti za pogovor in ti želim še veliko zdravih let in dobrega počutja.

Vleo Vatovec

IZ NAŠIH DIALIZNIH CENTROV

Trbovlje

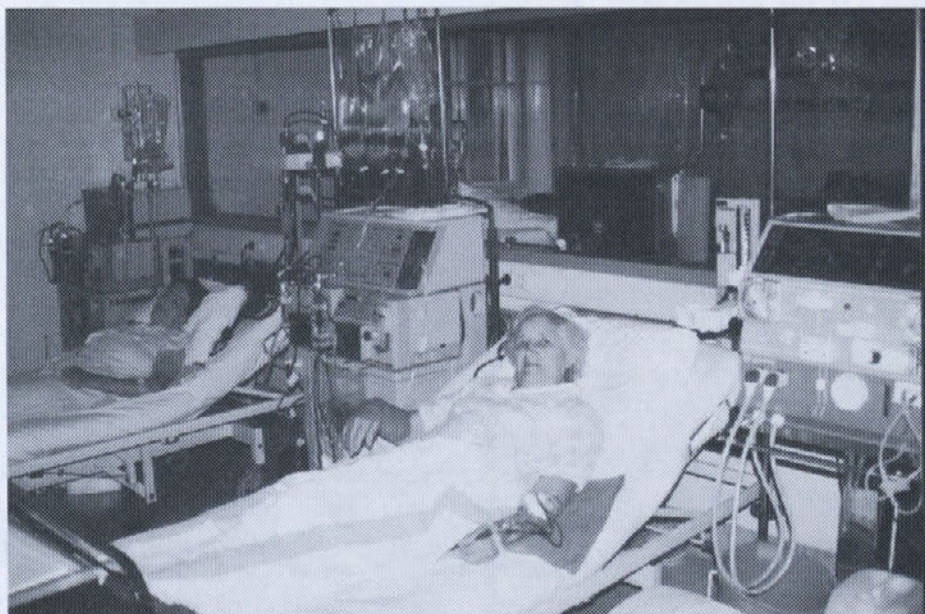
Dializa v Trbovljah doživlja skorajda enako usodo, kot drugi dializni centri v Sloveniji. Prostori so bili narejeni za šestnajst bolnikov, ki naj bi se z dializo zdravili v dveh izmenah. Danes pa se v tem centru zdravi 33 bolnikov, dva pričakujejo, tu je še en begunec, kar je daleč nad prvotno namembnostjo.

Tu se zdravijo bolniki iz Zasavja od Litije do Radeč in pravilnost odločitve, da se v Trbovljah oblikuje dializni center je bila že zdavnaj potrjena in se še vedno nenehno potrjuje. Priliv novih bolnikov je v porastu, saj so jih samo letos dobili deset, kar je znatno več kot prejšnja leta. Tudi struktura bolnikov se spreminja, prevladujejo pa starejši, ki imajo poleg vsega še druge zdravstvene težave, zato je nujno, da je dializni center poleg splošne bolnišnice v Trbovljah.

Trboveljska dializa dela nepretrgoma v treh izmenah razen nedelje. Zaradi obilice bolnikov strukture in stanja bi tudi tu potrebovali kadrovske okrepitve. Vodja dialize dr. Anton Adamlje komajda zmore opravljati vsa dela. Tako kot drugje bodo tudi v Trbovljah prav kmalu morali pridobiti okrog 100 m² novih oz. dodatnih prostorov, da bodo zmogli nuditi dializno zdravljenje vsem, ki ga potrebujejo.

M.Br.

Na sliki desno so otroci, ki se zdravijo s kemo-dializo v ljubljanskem dializnem centru.

Na dializnem centru v Trbovljah je priliv novih bolnikov v porastu

Dedek mraz nas je obiskal in obdaril na dializi

Nepričakovano in kar skozi okno se je privihral dedek mraz, čeprav ga nismo pričakovali. Obiskal nas je, ne samo otroke ampak tudi mladostnike in nas obdaril s praktičnimi darili, sladkarijami, igračami in še...

Da se nam je to zgodilo so na dializi "krivi" tisti, ki imajo otroke radi in so za to pripravljeni narediti kaj več, med drugim biti tudi "DEDEK MRAZ". Prav tako so za našo predpraznično razveselitev zaslužni sponzorji, ki so "DEDKA MRAZA" oskrbeli z darili za nas. Zares smo ga bili veseli.

OTROCI NA DIALIZI

Andrej B. ... *Gregor ...* *Leona* *Gita* *ACO* *Moja* *Foxica* *metek*

RAZVEDRILO

Za drobro voljo

Učna ura anatomije.

"Vidite," pravi profesor, "ta človek šepa, ker ima eno nogo krajšo od druge. Kaj bi vi naredili v takem primeru, Koren?"

"Mislim, da bi tudi jaz šepal."

•
Evstahijev obraz je poln prask in podpludb. Na cesti ga sreča neznanec.

"Ja, Evstahij, kaj se ti je pa pripetilo? Nesreča? Hočeš, da te spremim domov?"

"Hvala, od tam prihajam."

(KIH)

•
Prijatelja se pogovarjata.

"Si bil pri zdravniku?"

"Bil!"

"In kaj ti je rekel?"

"Rekel je, da lahko s to boleznijo dočakam sto let..."

"Potem pa pazi, da ne boš ozdravel!"

(Krušnik)

PRISPEVKI NAŠIH ČLANOV

Žeja, žeja...

"Petsto si nad težo Cvetka".

"Nič hudega" rečem na videz veselo, v mislih pa kot prvošolček na prste računam. Petek popoldan, sobota, nedelja pa še ponedeljek. Zgrozim se, obenem pa si dopovedujem: "samo ne misliti na pijačo".

Stopim iz bolnice in vame puhne vročina julijskega poldneva. Počasi stopam proti parku in se že veselim hladne sence mogočnih kostanjev. Sedem na klopico poleg teniškega igrišča prav v trenutku, ko igralca prenehata igrati, ter se odpravita do svojih potovalk. Eden izvleče iz torbe veliko steklenico. Prisloni jo na usta in takoj nato si z njeno vsebino hladi vročo glavo. Kapljice padajo okrog in se v soncu lesketajo kot biseri. Tenisač pa se še kar poliva in kapljice letijo okrog kot poletna nevihta, jaz pa spet sprejemem sklep:

"Samo ne misliti na pijačo!"

Vstanem in se odpravim proti domu. Pričnem pripravljati kosilo. Samo solato še operem... Skledo postavim v korito in odprem vodo, ki se kot slap vsuje iz pipe. Hladna je, sveža, meni pa so usta vedno bolj suha.

"Ne bom," si rečem. Kadar sem doma sem vedno najbolj žejna. Zato se spravim na kolo in jo mahnem proti Vrhu. Vročina je grozna. Poganjam kolo in že se mi prične majica lepiti na hrbet. Potim se. Čeprav sem malo utrujena, grem veselo na-

prej, saj vsaka kapljica ki se izloči, kasneje lahko steče po grlu.

Sonce počasi zahaja, ko se le odpravim domov. Prva pot mi je pod tuš. Visoko nad seboj držim ročico in voda mi pada po obrazu. Na široko odprem usta. Kar naenkrat so polna vode, toda ne dovolim, da bi mi kakšna kapljica ušla po grlu. Lepo osvežena se usedem pred televizor in opazujem dekle v kratkem krilcu, ki liže sladoled in se sprehaja mimo odlomljenega hidranta za vodo. Voda brizga na vse strani v tisočeri kapljicah. Zopet začutim da imam suha usta. Priklopim na drug program, potem pa grem spat, saj v spanju ni nihče žejen.

Kako zmotno. Dolgo se premetavam po postelji. Usta so čedalje bolj suha. "Samo požirek," si rečem in vstanem. Po prstih se splazim v kopalnico saj vem da domači kontrolirajo moje pitje. Čisto potihno odprem pipo. Voda mi steče po dlaneh. Stisnem dlan in naredim nekakšno korito k kateremu prislonim usta. Tedaj se odprejo vrata, jaz pa si začnem umivati obraz. Ne vem sicer, če sem jih prepričala, toda počutila sem se kot neboljen otrok, ki ga zalotijo pri kraji. Ponovno poskušam zaspati. Nekako mi to uspe. Zbudim se. Ura je dve po polnoči. Vsi spijo. Tokrat je res prehudo. Vstanem stopim do hladilnika ter si nalijem pol kozarca vode. Tekočina se mi razlije po ustni votlini, prodre v vsak kotiček. Dolgo jo držim v ustih, predno jo pogoltnem. Blaženost se razleze po vsem telesu. En, dva, tri in kozarec je prazen.

Odžejala se nisem, pregnala sem le suhost ust, ki me je preklila vroče julijsko popoldan.

Tako je s to našo žejo. Venomer je z nami, pa smo se kar navadili živeti z njo. Je naša stalna spremljevalka, pa vendar bi jo radi pregnali. Pa četudi jo, pride vedno nazaj...

Cvetka Černe

"Meni je vseeno koliko je tu zdravnikov, povejte mi, če je tukaj kakšen elektromehanik!"